

9

Rodinné záležitosti

45 MINÚT

Nosné témy GV:

Rozmanitosť
a interkultúrne
vzťahy

Aktivita sa zameriava na fungovanie rodín v rôznych krajinách sveta. Na úvod žiaci a žiačky uvažujú o tom, aké funkcie má rodina a ktoré z nich pomáhajú zabezpečiť. V skupinách sa zoznámia s príbehom slovenskej alebo zahraničnej rodiny a analyzujú, akí ďalší aktéri sa podieľajú na napĺňaní jej funkcie. Na záver spoločne diskutujú o tom, čo rodiny potrebujú k spokojnému a dôstojnému životu.

Odporúčané prepojenia s kurikulumom:

- **Etické aspekty vzťahu vo vlastnej rodine** – rodina, v ktorej žijem;
- **dobré vzťahy v rodine** – rodina, rodinné pravidlá, tradície a zvyky, fungujúca rodina, vzťahy v rodine;
- **prierezová téma** – osobnostný a sociálny rozvoj.

Prínosy pre predmet etická výchova:

- Žiaci a žiačky vymedzia vlastné práva a povinnosti v rodine;
- chápu hodnotu priateľstva, lásky a rodiny;
- osvoja si dôležité hodnoty a etické normy súvisiace so životom a zdravím, rodinným životom, rodičovstvom, ekonomickým životom a prácou v povolani;
- zdôvodňujú význam rodinných vzťahov pre človeka.

Prínosy pre globálne vzdelávanie:

- Žiaci a žiačky analyzujú príklady rodinného života v rôznych kultúrnych a socioekonomických prostrediach;
- kategorizujú spôsoby, akými spoločenské inštitúcie a iní aktéri vstupujú do súkromného, rodinného života;
- porovnávajú spôsoby života na Slovensku a vo svete;
- formulujú vlastné názory a diskutujú v skupine.

Pomôcky:

papier a písacie potreby, kópie príbehov z prílohy 1 (podľa počtu ľudí v skupine), kópie príloh 2 a 3 (jedna do skupiny)

POSTUP

5 minút

Evokácia

- 1 Povedzte žiakom a žiačkam, že budete hovoriť o rodine a funkciách, ktoré plní pre svojich členov. Spýtajte sa, aké sú úlohy rodiny. Odpovede zapisujte na tabuľu.
- 2 Odpovede kategorizujte podľa jednotlivých funkcií rodiny.

Doplňujúca informácia:

Odborná literatúra pomenúva rôzne funkcie rodiny. V rámci aktivity môžete pracovať s týmito: ekonomická, emocionálna, socializačná, vzdelávacia, spoločenská, ochranná a reprodukčná.

Zdroj: Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Prešov

- 3 Vyzvite žiakov a žiačky, aby zhodnotili, ktoré funkcie rodiny pomáhajú naplňať.

25 minút

Uvedomenie

- 4 Rozdeľte triedu do šiestich skupín. Každé skupine dajte jeden zo šiestich príbehov, ktoré nájdete v prílohe 1 (počet kópií zväzťe podľa počtu ľudí v skupine) a jednu kópiu prílohy 2.
- 5 Požiadajte skupiny, aby si prečítali príbeh. Nech popremýšľajú, ktoré funkcie plní uvedená rodina a ktoré jej pomáha naplniť niekto iný. Odpovede doplnia do tabuľky. Majú na to 5 až 10 minút.
- 6 Po niekoľkých minútach dajte každej skupine kópiu prílohy 3. Ak nepoznajú odpovede na všetky otázky, poslúži im ako pomôcka.
- 7 Keď uplynie časový limit, vyzvite skupiny, aby si zvolili svojho zástupcu alebo zástupkyňu. Vybraná osoba stručne predstaví rodinu, ktorej príbeh si prečítala. Vzápätí pomenuje jednu funkciu, ktorú plní uvedená rodina, a jednu, ktorú jej pomáha naplňať niekto iný. Postupne sa vystriedajú všetky skupiny.
- 8 Zdôraznite, že rodiny môžu mať rôzne formy. Funkcie, ktoré plnia pre svojich členov, sú však v podstate rovnaké. Pomáhajú im naplňať potreby, aby mohli žiť spokojný a dôstojný život.
- 9 Pripomeňte, že do rodinného života zvyčajne vstupujú ďalšie inštitúcie alebo jednotlivci, ktorí pomáhajú naplňať funkcie rodiny. Spýtajte sa žiakov a žiačok, či vedia, o koho ide. Keďže otvárate citlivú tému, nenúťte ich odpovedať. Môžete ich však nasmerovať všeobecnými otázkami:
 - Na Slovensku je povinná desaťročná školská dochádzka. Myslíte si, že má zmysel?
 - Ľudia pracujúci na Slovensku odvádzajú časť svojich príjmov do zdravotného systému. Na čo slúži? Aké má výhody a nevýhody?
 - Ako trávite voľný čas? Zapájate sa vy alebo vaša rodina do aktivít, ktoré organizuje niekto iný? (Napríklad mesto, škola, dobrovoľnícke združenie, centrum voľného času, cirkev a pod.)

10 minút

Reflexia

- 10 Na záver spoločne diskutujte pomocou nasledujúcich otázok:

- Ako ste sa cítili počas tejto aktivity? Vedeli ste si predstaviť rodinu z vášho príbehu?
- Bolo pre vás náročné pomenovať funkcie, ktoré plnila? Stačili vám informácie uvedené v texte? Aké ďalšie by ste potrebovali?
- Ktoré funkcie rodina z vášho príbehu nenapĺňala? Prečo? Čo jej bránilo?
- Prečo niektoré rodiny napĺňajú väčšinu funkcií samy a iné nie?
- Čo mali tieto rodiny spoločné? Ktoré inštitúcie boli súčasťou života každej z nich? Prečo?
- Ktoré inštitúcie sú súčasťou rodinného života na Slovensku? Čo si o tom myslíte?
- Čo majú rodiny na celom svete spoločné? Ktorá z funkcií rodiny je najdôležitejšia? Prečo?
- Čo nové ste si uvedomili?

Zdroje:

- Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Prešov, MRÁZOVÁ, A.: Rodina, jej funkcie a význam pre zdravý vývin osobnosti dieťaťa. cpppap-presov.webnode.sk. (nedatované). [cit. 20. 7. 2020]. Dostupné na: https://cpppap-presov.webnode.sk/_files/200000098-89dfd89dff/Rodina,%20Adhd,%20%C5%A0ikana.pdf.
- KOVÁČIKOVÁ, D.: Rodina ako socializačný činiteľ. pdf.umb.sk. (nedatované). [cit. 20. 7. 2020]. Dostupné na: <https://www.pdf.umb.sk/dkovacikova/oznamy-pre-studentov/studijny-text-rodina-ako-socializacny-ciniteel.html>.
- MENDELOVÁ, E.: Súčasná postmoderná rodina a vnútorodinná deľba práce. in Sociální pedagogika, roč. 2, č. 1. 2014. [cit. 20. 7. 2020]. Dostupné na: https://soced.cz/wp-content/uploads/2014/05/STUDIE_Súčasná-postmoderná-rodina-a-vnútorodinná-delba-práce.pdf.

Príloha 1

Príbeh č. 1: Liuovci, Čína

Rodina Liu žije v meste Chengdu v čínskej provincii S'-čchuan. Zeyong (53) je priemyselný investor, jeho manželka Xiaoqin (50) pracuje v poisťovacej spoločnosti ako manažérka. Dcéra Junran (24) študuje inžinierstvo na jednej z amerických univerzít. Žijú spoločne s rodičmi Xiaoqin, ktorí kedysi pracovali ako farmári, no už sú na dôchodku. Starý otec sa volá Hong Cheng (77) a stará matka Shixiang (75).

Zeyong a jeho manželka pracujú 70 hodín týždenne. Rodina žije v trojizbovom dome, ktorý kúpili pred 14 rokmi. Majú nepretržitý

prístup k elektrine aj tečúcej vode. Súčasťou domu je strešná záhrada, ktorá sa páči najmä starším. Prekáža im však hlučná premávka v okolí. Voľný čas trávia najradšej v neďalekom parku, kde sa stretávajú obyvatelia z celého susedstva. Večer spoločne tancujú a hrajú mahjong.

Junranini rodičia dúfajú, že sa čoskoro vráti domov a nájde si byt v ich blízkosti. Kontakt cez WeChat im nestačí, cítia sa osamelí. Xiaoqin má navyše zdravotné problémy, pretože v detstve žila v blízkosti chemickej továrne. Tá zamorila pôdu na poliach, kde jej rodičia farmárčili. Obaja ochoreli na rakovinu a potrebujú intenzívnu zdravotnú starostlivosť. Do nemocnice ich treba odviešť niekoľkokrát týždenne.

Zeyong a Xiaoqin dúfajú, že dcérin návrat by ich situáciu uľahčil. Majú dostatok finančných prostriedkov, vďaka čomu si mohli dovoliť zaplatiť jej zahraničné štúdium. Sami však nemôžu opustiť mesto, pretože sa by sa nemal kto postarať o starých rodičov.

Príbeh č. 2: Khanovci, Pakistan

Rodina žije v Karachi v Pakistane. Manžel Amir (33) je rešpektovaný predavač kobercov na prastarom Veľkom bazári, ktorý funguje od čias hodvábnnej cesty. Manželka Almira (29) pracuje ako učiteľka anglického jazyka v prestížnej jazykovej škole. Väčšinu života prežila v Londýne, kde získala vzdelanie a naučila sa jazyk. Almirin otec pracuje pre vládu, a tak jej dokázal zabezpečiť vzdelanie v zahraničí.

Keď sa po rokoch vrátila, rodičia jej dohodli svadbu s Amirom. Považovali ho za výbornú partiu, pretože je z váženej rodiny, ktorá má financie a vplyv. Našťastie, padli si do oka. Sú spolu spokojní, hoci zatiaľ nemajú deti. Príbuzní na nich tlačia, že by si mali založiť rodinu. No, nedarí sa im. Almira po deťoch túži, obáva sa však, že by potom nemohla učiť v jazykovej škole a musela by ostať doma s deťmi. Pomáhala by jej rodinná pestúnka, nie je však zvykom, aby sa žena po pôrode vrátila do práce.

Hoci sa im darí, manželka Khanovci majú strach o svoju bezpečnosť, pretože v oblasti narastá počet bombových útokov. Almirini rodičia im najali ochranku, no i tak môžu prísť kedykoľvek o život.

Príbeh č. 3: **Novákovci, Česká republika**

Novákovci žijú v Prahe. Matka Eliška (45) pracuje ako učiteľka na gymnáziu, zatiaľ čo otec Honza (42) riadi nadnárodnú spoločnosť. Dcéra Klárka (12) študuje na osemročnom gymnáziu a syn Adam (10) chodí do základnej školy v blízkosti ich bydliska. Manželia sa rozviedli pred tromi rokmi, odvtedy deti trávajú väčšinu času s mamou.

Otec však finančne prispieva na chod rodiny a občas ich berie na dovolenku so svojou druhou manželkou Jarkou. Naposledy boli na Kanárskych ostrovoch, ale vylihovanie na pláži deti nebavilo. Najviac sa im páčilo, keď ich otec vzal na safari do Kene. Adam najradšej hrá počítačové hry. Minulý rok sa prihlásil do robotického krúžku a dnes už vymýšľa jednoduché kódy. Sníva o tom, že raz bude pracovať v NASA. Klárka miluje kone, jedného má dokonca ustajneného na farme na okraji Prahy. Túži sa stať veterinárkou.

Aj keď učiteľský plat nie je vysoký, mame sa každý rok podarí nasporiť na lyžovačku v Alpách. Keď boli deti mladšie, trávili prázdniny hlavne na chate na Šumave. Chodia tam už málokedy, pretože mama nemá veľa voľného času popri práci a starostlivosti o dve deti. Otec sa venuje najmä novej rodine a tiež práci, ktorá je časovo náročná.

Príbeh č. 4: **Kováčovci, Slovensko**

Natália (23) je slobodná matka. Otehotnela počas štúdia na bratislavskej vysokej škole, s otcom malého Kamila (1) chodila už od strednej. Keď zistili, že čakajú dieťa, Miloš (23) ju opustil a našiel si inú. Po chlapcovom narodení sa Natália rozhodla, že preruší štúdium, aby nemusela platiť zdravotné poistenie. Hrozilo tiež, že bude musieť platiť školné za nadštandardnú dĺžku štúdia. Univerzita jej ho však odpustila. Keď Kamil vyrastie, chcela by sa vrátiť a školu dokončiť.

Momentálne žije na rodnom Liptove, kde jej rodičia prisľúbili pomoc. Je im vďačná za podporu, ale chýba jej vlastný priestor, na ktorý si v Bratislave zvykla. Rada by sa osamostatnila a našla si podnájom. Nemôže si ho však dovoliť, rodičovský príspevok vo výške 270 € naň nestačí. Ďalším problémom sú predsudky, pretože nikto nechce prenajať byt slobodnej matke. Bývalý partner Miloš nejaví o syna záujem, ani neplatí výživné. Natália dúfa, že mu to súd nariadi a čaká na rozhodnutie úradov. Nateraz jej pomáhajú rodičia, bez ktorých by situáciu nezvládla. Obáva sa, že bez pomoci by skončila v azylovom dome ako mnohé iné ženy v podobnej situácii.

Aby sa rozptýlila, začala spolu s kamarátkami organizovať voľnočasové aktivity. Vyrábajú bižutériu, pečú kváskový chlieb a šijú znovupoužiteľné vrecká na potraviny. Do kurzov, ktoré spustili pred niekoľkými mesiacmi, sa zapája čoraz viac miestnych. Preto si ženy na čele Natáliou založili občianske združenie a chcú si podať žiadosť o grant na rozvoj svojej činnosti.

Príbeh č. 5: Jonesovci, Spojené štáty americké

Jonesovci bývajú na predmestí Chicaga. Zatiaľ sú traja: otec Jerry (40), mama Kate (40) a syn Mike (15). Ďalšie dieťa je na ceste, narodí sa už o dva mesiace. Všetci sa naň veľmi tešia.

Obávajú sa však, či sa pôrod neskomplikuje, pretože nemajú zdravotné poistenie. Tiež si robia starosti, ako dlho bude môcť Kate ostať doma s bábätkom. Ak Jerryho plat kuchára nepostačí, Kate sa bude musieť po pár týždňoch vrátiť do práce v supermarkete. Oba dúfajú, že im pomôžu starí rodičia, no tí žijú stovky kilometrov ďaleko.

Mike je kapitán basketbalového mužstva a darí sa mu aj v škole. Chcel by študovať medicínu. Basketbal hráva aj preto, aby získal štipendium. Štúdium na univerzite je drahé a jeho rodičia si nemôžu dovoliť ďalšiu pôžičku. Ešte nesplatili ani hypotéku za dom. Neostáva iné než veriť, že Mike zvládne sezónu bez zranení (tú minulú si zlomil členok) a Kate porodí bez komplikácií. Ďalšie nemocničné účty by ich zruinovali.

Príbeh č. 6: Solijalovci, Malawi

Rodina Solijala žije v Lalangwi, hlavnom meste afrického Malawi. Chapasuka (56) je úspešným obchodníkom, jeho manželka Fenite (55) pracuje pre OSN. Dcéra Funny (34) je právnička, starší syn Joseph (30) pracuje v štátnej nemocnici a najmladší Nelson (20) študuje na prestížnej univerzite v zahraničí. Keďže Joseph ostáva často na nočnej, u rodičov býva aj jeho manželka Dorothy (30) a tri deti vo veku od 2 do 8 rokov. Všetky navštevujú súkromné vzdelávacie inštitúcie. Súčasťou rodiny je aj Maria, pomocníčka v domácnosti, osobný šofér a ochrankár Fahid a pestúnka Joyce. Tá vychovala všetky deti v rodine, vrátane dvoch vlastných, za ktorými chodila domov na predmestie.

Solijalovci sú spokojní so svojím životom. Majú veľký dom s obrovskou záhradou a často sa navštevujú s príbuznými. Nadšenému prijatiu sa teší najmä strýko Bakili, ktorý pracuje pre vládu a deťom vždy prinesie kopy darčiekov. Raz ročne vyrazí celá rodina na dovolenku do Austrálie. Užívajú si ju najmä deti, pretože doma sa nesmú hrať na ulici ani ísť do kina. Nieкто by ich mohol uniesť. Zabavia sa aspoň pozieraním zahraničných televízií a hraním online hier.

Chapasuka a Fenite sa tešia na dôchodok, ktorý si užijú aj vďaka úsporám a zisku z predaja akcií. Majú šťastie, pretože mnohí ľudia v ich krajine musia pracovať až do smrti. Vláda Malawi totiž zaviedla dôchodkový systém len nedávno.

Príloha 2

Zakrúžkuj, či uvedenú funkciu napĺňa rodina, alebo niekto iný. Potom doplň, kto a akým spôsobom to robí.

Typ funkcie	Funkciu napĺňa rodina	Kto? Ako?	Funkciu napĺňa niekto iný	Kto? Ako?
Ekonomická	áno/nie		áno/nie	
Emocionálna	áno/nie		áno/nie	
Socializačná	áno/nie		áno/nie	
Vzdelávacia	áno/nie		áno/nie	
Spoločenská	áno/nie		áno/nie	
Ochranná	áno/nie		áno/nie	
Reprodukčná	áno/nie		áno/nie	

Príloha 3

Ďalšie subjekty, ktoré sa podieľajú na zabezpečovaní rodinných funkcií

- Školstvo
- Zdravotníctvo
- Polícia a armáda
- Dôchodkový systém
- Ochrana detí (sociálna kuratela)
- Občianske združenia a nadácie
- Príbuzní
- Občianska spoločnosť
- Cirkev
- Spoločenstvo (komunita, susedia, priatelia)
- Medzinárodné inštitúcie
- Obce a vyššie územné celky
- Médiá
- Kultúrne inštitúcie
- Firmy
- Športové kluby
- Humanitárne organizácie

Ďalšie subjekty, ktoré sa podieľajú na zabezpečovaní rodinných funkcií

- Školstvo
- Zdravotníctvo
- Polícia a armáda
- Dôchodkový systém
- Ochrana detí (sociálna kuratela)
- Občianske združenia a nadácie
- Príbuzní
- Občianska spoločnosť
- Cirkev
- Spoločenstvo (komunita, susedia, priatelia)
- Medzinárodné inštitúcie
- Obce a vyššie územné celky
- Médiá
- Kultúrne inštitúcie
- Firmy
- Športové kluby
- Humanitárne organizácie

Ďalšie subjekty, ktoré sa podieľajú na zabezpečovaní rodinných funkcií

- Školstvo
- Zdravotníctvo
- Polícia a armáda
- Dôchodkový systém
- Ochrana detí (sociálna kuratela)
- Občianske združenia a nadácie
- Príbuzní
- Občianska spoločnosť
- Cirkev
- Spoločenstvo (komunita, susedia, priatelia)
- Medzinárodné inštitúcie
- Obce a vyššie územné celky
- Médiá
- Kultúrne inštitúcie
- Firmy
- Športové kluby
- Humanitárne organizácie